

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący)
SSN Tomasz Artymiuk (sprawozdawca)
SSN Paweł Wiliński

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

w sprawie **T. P. (P.)**

w przedmiocie wyroku łącznego,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 16 maja 2024 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego

od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 16 listopada 2023 r., sygn. akt III K 1240/23,

**uchyla zaskarżony wyrok łączny i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w Rybniku do ponownego rozpoznania.**

Tomasz Artymiuk Dariusz Kala Paweł Wiliński

UZASADNIENIE

T. P. został skazany prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 9 października 2017 r., sygn. akt III K 761/17,
za przestępstwo za czyn z art. 278 § 1 k.k. popełnione w okresie od 17 maja 2016

r. do 16 czerwca 2016 r., na karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 20 zł każda; w zamian za nieuiszczoną grzywnę postanowieniem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 3 lipca 2019 r. zarządzono wykonanie 50 dni zastępczej kary pozbawienia wolności; przedmiotową karę skazany odbył w całości w okresie od 14 października 2019 r. do 2 grudnia 2019 r. (k. 9 v., k. 12, k. 41-42, k. 50);

2. Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 26 października 2017 r., sygn. akt III K 574/17, za przestępstwo z art. 157 § 1 k.k. popełnione w dniu 26 września 2015 r., na karę 10 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym; postanowieniem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 30 stycznia 2019 r. zarządzono wykonanie 150 dni zastępczej kary pozbawienia wolności, którą skazany odbył w całości w okresie od 2 maja 2019 r. do 29 września 2019 r. (k. 9 v., k. 12, k. 47-49, k. 50, k. 51);
3. Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 27 listopada 2018 r., sygn. akt III K 1591/18 za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. popełnione w dniu 23 czerwca 2018 r., na karę roku ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 40 godzin w stosunku miesięcznym; postanowieniem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 26 czerwca 2019 r. zarządzono wykonanie 180 dni zastępczej kary pozbawienia wolności, którą skazany odbył w całości w okresie od 12 grudnia 2019 r. do 9 czerwca 2020 r. (k. 10, 12, k. 43-44, k. 45-46, k. 50);
4. Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 19 stycznia 2022 r., sygn. akt III K 2194/21, za przestępstwo z art. 62b ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii popełnione w dniu 19 czerwca 2021 r., na karę grzywny w wysokości 70 stawek dziennych po 20 zł każda; postanowieniem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 19 lipca 2022 r. zarządzono wykonanie 33 dni zastępczej kary pozbawienia wolności, którą skazany odbył w całości w okresie od 25 sierpnia 2022 r. do 27 września 2022 r. (k. 10-10 v.; k. 12; k. 54);
5. Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 23 sierpnia 2022 r., sygn. akt III K 792/22, za przestępstwo z art. 62b ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii popełnione w dniu 26 maja 2022 r., na karę grzywny w wysokości 80

stawek dziennych po 20 zł każda; postanowieniem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 18 kwietnia 2023 r. zarządzono wykonanie 39 dni zastępczej kary pozbawienia wolności, którą to karę skazany miał odbyć w okresie od 17 kwietnia 2024 r. do 26 maja 2024 r. (k. 10 v.-11, k. 34, k. 37, k. 57-57 verte);

6. Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim z dnia 13 października 2022 r., sygn. akt II K 1122/22, za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. popełnione w dniu 9 czerwca 2022 r. na karę grzywny w wysokości 120 stawek dziennych po 50 zł każda: której skazany nie wykonał (k. 11, k.60-60 v., k. 65);
7. Sądu Rejonowego w Żorach z dnia 7 lutego 2023 r., sygn. akt II K 616/22, za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. popełnione w dniu 10 czerwca 2022 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, którą skazany odbył w całości w okresie od 20 marca 2023 r. do 16 września 2023 r. (k. 11-11 verte. k. 33. k. 57-57 verte);
8. Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 18 maja 2023 r., sygn. akt III K 420/23 za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. popełnione w okresie od 21 maja 2022 r. do 28 maja 2022 r., na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności, którą to karę skazany miał wykonać w okresie od 16 października 2023 r. do 14 marca 2024 r. (k. 11 v., k. 35, k. 55-57 v.).

Wyrokiem łącznym z dnia 16 listopada 2023 r., sygn. akt III K 1240/23, Sąd Rejonowy w Rybniku, na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 24 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w miejsce orzeczonych wobec skazanego T. P. wyrokami Sądu Rejonowego w Rybniku: z dnia 23 sierpnia 2022 r., w sprawie o sygn. akt III K 792/22 oraz z dnia 18 maja 2023 r., w sprawie o sygn. akt III K 420/23, kar pozbawienia wolności, wymierzył temu skazanemu karę łączną 5 miesięcy pozbawienia wolności, na poczet której - na podstawie art. 577 k.p.k. - zaliczył okresy odbywania kary pozbawienia wolności w sprawie o sygn. akt III K 420/23 od dnia 16 października 2023 r. do dnia 16 listopada 2023 r. oraz ustalił, że pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w wyrokach objętych wyrokiem łącznym podlegają odrębnemu wykonaniu. Jednocześnie Sąd ten w oparciu o przepis art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie o wydanie wyroku łącznego w odniesieniu do wyroków: Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 9 października 2017 r., sygn. akt III K 716/17; Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 26 października 2017 r., sygn. akt III K 574/17; Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 27 listopada 2018 r.,

sygn. akt III K 1591/18, Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 19 stycznia 2022 r., sygn. akt III K 2194/21, Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim z dnia 13 października 2022 r., sygn. akt II K 1122/22 oraz Sądu Rejonowego w Żorach z dnia 7 lutego 2023r. sygn. akt II K 616/22. W dalszej kolejności Sąd Rejonowy w Rybniku rozstrzygnął o kosztach sądowych (k. 71-72).

W związku z niewniesieniem apelacji wyrok łączny Sądu Rejonowego w Rybniku uprawomocnił się z dniem 24 listopada 2023 r. (k. 75).

Od tego wyroku, kasację wniósł w dniu 7 lutego 2024 r. Prokurator Generalny, zaskarżając powyższy wyrok w całości, na niekorzyść skazanego T. P., formułując zarzuty następującej treści: „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, a mianowicie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 568a § 1 pkt 2 k.p.k. art. 85 § 1 i 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. oraz w zw. z art. 572 k.p.k. poprzez dokonanie nieprawidłowej oceny prawomocnych wyroków skazujących wydanych wobec T. P. w kontekście istnienia warunków do orzeczenia kary łącznej w wyroku łącznym i w konsekwencji:

1. przy przyjęciu, że podstawę rozstrzygnięcia o karze łącznej stanowią przepisy rozdziału IX ustawy Kodeks karny w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. - niezasadne uznanie, że karą podlegającą wykonaniu w rozumieniu art. 85 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. jest kara pozbawienia wolności orzeczona wobec T. P. wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 23 sierpnia 2022 r., sygn. akt III K 792/22 i podlega ona łączeniu, w oparciu o przepis art. 85 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r., z karą pozbawienia wolności orzeczoną wobec tego skazanego wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 18 maja 2023 r., sygn. akt III K 420/23, podczas gdy w rzeczywistości wyrokiem Sądu Rejonowego w sprawie o sygn. akt III K 792/22 orzeczono wobec T. P. karę grzywny, a kara ta następnie została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności, co doprowadziło, z rażącym naruszeniem art. 85 § 1 i 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. do połączenia węzłem kary łącznej kary grzywny oraz kary pozbawienia wolności w sytuacji, gdy w świetle przepisów prawa karnego materialnego nie jest możliwym połączenie obu tych kar, albowiem nie są to kary jednorodnjajowe, jak

również brak jest podstaw materialnoprawnych umożliwiających ich łączenie a nadto niedostrzeżenie, że w chwili wyrokowania karami wymierzonymi i podlegającymi wykonaniu są kary grzywny orzeczone: wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 23 sierpnia 2022 r., sygn. akt III K 792/22 (która miała być wykonana w okresie od 17 kwietnia 2024 r. do 26 maja 2024 r. w formie zastępczej kary pozbawienia wolności) oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim z dnia 13 października 2022 r., sygn. akt II K 1122/22, co doprowadziło do nieprawidłowego umorzenia postępowania w przedmiocie wyroku łącznego co do wyroku Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim z dnia 13 października 2022 r., sygn. akt II K 1122/22, a także przy uwzględnieniu pierwszego wyżej opisanego uchybienia - do zaniechania umorzenia postępowania w odniesieniu do wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 18 maja 2023 r., sygn. akt III K 420/23;

2. niezasadnym uznaniu za względniejsze dla skazanego T. P. - w rozumieniu reguły intertemporalnej określonej w art. 4 § 1 k.k. - przepisów o karze łącznej w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. w sytuacji, gdy podstawę tę winny stanowić przepisy Rozdziału IX ustawy Kodeks karny obowiązujące od dnia 24 czerwca 2020 r. z uwagi na możliwość ustalenia realnego zbiegu przestępstw, wyznaczonego wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 23 sierpnia 2022 r., sygn. akt III K 792/22 i w konsekwencji możliwość objęcia węzłem kary łącznej jednostkowych kar grzywny orzeczonych wyrokami: Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 23 sierpnia 2022 r., sygn. akt III K 792/22 oraz Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim z dnia 13 października 2022 r., sygn. akt II K 1122/22 oraz możliwość objęcia węzłem kary łącznej jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami: Sądu Rejonowego w Żorach z dnia 7 lutego 2023 r., sygn. akt II K 616/22 oraz Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 18 maja 2023 r., sygn. akt III K 420/23, co skutkowało niezasadnym umorzeniem postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego w odniesieniu do wyroków zapadłych w sprawach: II K 616/22 Sądu Rejonowego w Żorach i II K 1122/22 Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim”.

W konsekwencji autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Rybniku do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Trafnie Prokurator Generalny zakwestionował wyrok łączny Sądu Rejonowego w Rybniku, podnosząc przytoczone wcześniej zarzuty. Stwierdzenie to umożliwiło, z uwagi na wniesienia kasacji na niekorzyść z zachowaniem terminu określonego w art. 524 § 3 k.k., uwzględnienie tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia w całości na posiedzeniu bez udziału stron na podstawie art. 535 § 5 k.p.k.

Wyrok łączny jest instytucją prawa procesowego, której celem jest realizacja prawa karnego materialnego w zakresie orzeczenia kary łącznej w stosunku do osoby skazanej prawomocnymi wyrokami różnych sądów na kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, o ile równocześnie zaistnieją warunki określone przepisami prawa karnego materialnego.

Bezspornym jest wobec analizy akt rozpoznawaj sprawy, a także treści nadzwyczajnego środka zaskarżenia wniesionego przez Prokuratora Generalnego, że nie zostały spełnione przesłanki materialnoprawne pozwalające na wydanie wyroku łącznego w zakwestionowanej formie.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że niedopuszczalnym było połączenie, przy stwierdzeniu zastosowania przepisów rozdziału IX Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym do 23 czerwca 2020 r. w ramach wyroku łącznego kar, które nie były jednorodnjajowe, to jest kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec tego skazanego wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 18 maja 2023 r., sygn. akt III K 420/23, z karą zastępczą pozbawienia wolności z wyroku Sądu Rejonowego w sprawie o sygn. akt III K 792/22. W rzeczywistości w tym ostatnim wyroku orzeczono wobec T. P. karę grzywny, a kara ta następnie została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności, co w konsekwencji doprowadziło do rażącego naruszenia art. 85 § 1 i 2 k.k. Niezasadnie uznano bowiem, że podlegającą wykonaniu w rozumieniu art. 85 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. jest kara pozbawienia wolności orzeczona wobec T. P. wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 23 sierpnia

2022 r., sygn. akt III K 792/22 i podlega ona łączeniu, w oparciu o przepis art. 85 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r.

Trafnie przypomina w kasacji skarżący, że „zgodnie z art. 85 § 2 k.k. podstawą orzeczenia kary łącznej są wymierzone i podlegające wykonaniu w całości lub w części kary lub kary łączne za przestępstwa, za które wymierzono kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu. Przez wymierzoną karę tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu kary w rozumieniu art. 85 § 1 k.k. należy rozumieć i uczynić punktem wyjścia - karę, która została orzeczona w wyroku skazującym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2019 r., V KK 499/18). W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2020 r., V KK 119/20 zasadnie przy tym stwierdzono, że: „kara zastępcza pozbawienia wolności nie podlega łączeniu z którąkolwiek z kar określonych w art. 32 k.k., a więc nie jest dopuszczalne łączenie kary zasadniczej pozbawienia wolności oraz kary zastępczej pozbawienia wolności i nie było oraz nie jest to dopuszczalne w żadnym z obowiązujących dotychczas stanów prawnych. Uchybienie to ma przy tym istotny wpływ na treść wyroku łącznego, albowiem zostaje on wydany pomimo braku ku temu podstaw materialnoprawnych”.

Co więcej, zaskarżony wyrok łączony jest również wadliwy, z uwagi na niezasadne uznanie za względniejsze dla skazanego T. P. - w rozumieniu reguły intertemporalnej określonej w art. 4 § 1 k.k. - przepisy o karze łącznej w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. w sytuacji, gdy podstawę tę powinny stanowić przepisy Rozdziału IX ustawy Kodeks karny obowiązujące od dnia 24 czerwca 2020 r. z uwagi na możliwość ustalenia realnego zbiegu przestępstw, wyznaczonego wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 23 sierpnia 2022 r., sygn. akt III K 792/22 i w konsekwencji możliwość objęcia węzłem kary łącznej jednostkowych kar grzywny orzeczonych wyrokami: Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 23 sierpnia 2022 r., sygn. akt III K 792/22 oraz Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim z dnia 13 października 2022 r., sygn. akt II K 1122/22 oraz możliwość ustalenia drugiego realnego zbiegu przestępstw wyznaczonego wyrokiem Sądu Rejonowego w Żorach z dnia 7 lutego 2023 r., sygn. akt II K 616/22, skutkującego objęcia węzłem kary łącznej jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami: Sądu Rejonowego w Żorach z dnia 7 lutego 2023 r., sygn. akt II K 616/22 oraz Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 18 maja 2023 r., sygn. akt III K 420/23.

W niniejszym przypadku winny znaleźć więc zastosowanie przepisy art. 81 ust. 1 i 2 ustawy z 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19, które to regulacje nie wyłączają stosowania art. 4 § 1 k.k. w sytuacji, gdy tylko jedna z kar, których połączenie sąd rozważa w postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego, została prawomocnie orzeczona do dnia 23 czerwca 2020 r. albo po tej dacie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2021 r., I KZP 2/21).

Jak podkreślił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 10 marca 2022 r., V KK 46/22 „Przepisy art. 81 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 (Tarcza 4.0): - mają w stosunku do art. 4 § 1 k.k. charakter przepisów wyjątkowych, czy inaczej mówiąc takich, które modyfikując ostatnio wymienioną regulację razem z nią współwyznaczają treść normy prawnej; - zawierają zwroty jednoznaczne, które nie odnoszą się do kwestii łączenia kar prawomocnie orzeczonych do dnia 23 czerwca 2020 r. z karami prawomocnie orzeczonymi po tej dacie; - nie wyłączają stosowania art. 4 § 1 k.k. w sytuacji, gdy tylko jedna z kar, który połączenie sąd rozważa w postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego, została prawomocnie orzeczona do dnia 23 czerwca 2020 r. albo po tej dacie”.

Mając powyższe na uwadze, uwzględniając daty uprawomocnienia się wyroków skazujących T. P. wydanych po dniu 24 czerwca 2020 r., Sąd Rejonowy w Rybniku zobowiązany był do przeprowadzenia symulacji obejmującej możliwe do orzeczenia - w świetle stosowanych przepisów prawa karnego materialnego - kary łączne i ustalenia, które rozstrzygnięcie, zgodnie z regułą określoną w art. 4 § 1 k.k. jest względniejsze dla skazanego.

Analiza zaś podstaw prawnych zastosowanych przez Sąd Rejonowy w Rybniku podczas wyrokowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego w sprawie o sygn. akt III K 1240/23 wskazuje, iż Sąd ten orzekając karę łączną jako względniejszą dla skazanego T. P. w rozumieniu art. 4 § 1 k.k., zastosował nieprawidłowo przepisy dotyczące kary łącznej w brzmieniu obowiązujący przed dniem 24 czerwca 2020 r.

Podsumowując, Sąd Rejonowy w Rybniku wbrew obowiązki wynikającemu z art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 568a § 1 pkt 2 k.p.k. (w zw. z art. 85 § 1 k.k.). ustalając warunki orzeczenia wyrokiem łącznym o karze łącznej, nie przeprowadzając w sposób prawidłowy analizy prawomocnych wyroków skazujących T. P. na kary grzywny i pozbawienia wolności, niezasadnie uznał za względniejsze dla skazanego przepisy o karze łącznej w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r., co skutkowało rażąco i mającą istotny wpływ na treść wyroku łącznego obrazą art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 85 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 czerwca 2020 r., a także niezasadnym, z rażącym naruszeniem art. 572 k.p.k., umorzeniem postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego w odniesieniu do wyroków zapadłych w sprawach o sygn. akt II K 1122/22 i II K 616/22.

Stwierdzone przez Sąd Najwyższy, w ślad za zarzutami kasacji, uchybienia polegające na rażącym naruszeniu prawa procesowego, a w konsekwencji tego również materialnego, miały istotny wpływ na treść poddanego kontroli kasacyjnej orzeczenia zarówno w kierunku niekorzystnym, jak też hipotetycznie korzystnym dla skazanego.

Implikowało to uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie Sądowi Rejonowemu w Rybniku do ponownego rozpoznania.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji.

[J.J.]

[ms]

Tomasz Artymiuk Dariusz Kala Paweł Wiliński